MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTI TARBIYALANUVCHILARINING O‘TISH DAVRI: PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Shatursunova Surayyo Abdulbokiyevna
Toshkent shahri, Bektemir tumani 108-DMTT direktori

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarining rivojlanishidagi o‘tish davrining psixologik-pedagogik xususiyatlari, bolaning bir rivojlanish bosqichidan ikkinchi bosqichga o‘tish jarayonida yuzaga keladigan o‘zgarishlar hamda mazkur jarayonda tarbiyachi va ota-onalarning roli yoritilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning emotsional, ijtimoiy, intellektual va jismoniy rivojlanishidagi o‘ziga xosliklar tahlil qilingan. Shuningdek, maktabgacha ta’limdan boshlang‘ich ta’limga o‘tish davrida bolani maktab ta’limiga psixologik va pedagogik jihatdan tayyorlash masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Maqolada bolaning o‘tish davrini muvaffaqiyatli kechirishida rivojlantiruvchi muhit, individual yondashuv, o‘yin faoliyati, muloqot, hamkorlik va ijobiy emotsional qo‘llab-quvvatlashning ahamiyati asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *maktabgacha ta’lim, tarbiyalanuvchi, o‘tish davri, rivojlanish, maktabga tayyorgarlik, psixologik tayyorgarlik, pedagogik yondashuv, emotsional rivojlanish, ijtimoiylashuv, tarbiyachi, ota-ona.*

Kirish

Inson hayotining dastlabki yillari uning keyingi rivojlanishi uchun muhim poydevor vazifasini bajaradi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning jismoniy, psixik, intellektual, ijtimoiy va emotsional jihatdan jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadi. Ushbu davrda bola atrof-muhitni faol o‘rganadi, kattalar va tengdoshlari bilan munosabatlarga kirishadi, mustaqil faoliyat ko‘nikmalarini egallaydi hamda o‘zining “Men”ini anglay boshlaydi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotida tarbiyalanuvchi bolaning rivojlanish jarayoni doimiy va bir tekis kechmaydi. Rivojlanishning ayrim bosqichlarida bolaning xulq-atvori, ehtiyojlari, qiziqishlari va kattalar bilan munosabatlarida sezilarli o‘zgarishlar yuzaga keladi. Bunday davrlar odatda o‘tish davrlari sifatida qaraladi.

O‘tish davri bolaning bir yosh yoki psixologik rivojlanish bosqichidan boshqasiga o‘tishi bilan bog‘liq bo‘lib, unda avvalgi xulq-atvor shakllari o‘zgaradi va yangi ehtiyojlar paydo bo‘ladi. Bola ayrim hollarda injiqlik, o‘z fikrini o‘tkazishga intilish, mustaqillikka ehtiyoj, hissiy beqarorlik yoki kattalarning talablariga qarshilik ko‘rsatish kabi holatlarni namoyon qilishi mumkin. Bunday holatlarni faqat “tarbiyasizlik” yoki “itoatsizlik” sifatida baholash pedagogik jihatdan to‘g‘ri emas. Chunki ular ko‘pincha bolaning tabiiy psixologik rivojlanishi bilan bog‘liq bo‘ladi.

Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachisi bolaning o‘tish davridagi psixologik holatini to‘g‘ri tushunishi, unga mos pedagogik yondashuvni tanlashi va bolaning shaxsiy imkoniyatlarini hisobga olishi zarur. Shuningdek, oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti o‘rtasidagi hamkorlik ham ushbu jarayonning muvaffaqiyatli kechishida muhim ahamiyatga ega.

1. O‘tish davri tushunchasining psixologik mazmuni

O‘tish davri — bolaning rivojlanishida oldingi bosqichdan keyingi bosqichga o‘tish jarayonida yuzaga keladigan psixologik va xulqiy o‘zgarishlar majmuasidir. Mazkur davrda bolaning ehtiyojlari, faoliyat motivlari, atrofdagilar bilan munosabatlari va o‘zini anglash darajasida muayyan yangilanishlar sodir bo‘ladi.

Psixologik nuqtayi nazardan bolaning rivojlanishi faqat bilim va ko‘nikmalarning ortishi bilan belgilanmaydi. Rivojlanish jarayonida bolaning shaxsiyati ham shakllanadi. U mustaqil qaror qabul qilishga, o‘z xohishlarini bildirishga, o‘z faoliyatini boshqarishga va ijtimoiy muhitda o‘z o‘rnini topishga intiladi.

Maktabgacha yoshda o‘tish davrining muhim belgilaridan biri — bolaning mustaqillikka intilishidir. Bola ko‘plab ishlarni o‘zi bajarishni xohlaydi. Masalan, kiyinish, ovqatlanish, o‘yinchoq tanlash, faoliyat turini belgilash yoki kattalar topshirig‘iga munosabat bildirishda mustaqil bo‘lishga intiladi.

Agar kattalar bolaning mustaqillikka bo‘lgan ehtiyojini doimiy ravishda cheklasa, bolaning norozilik reaksiyasi kuchayishi mumkin. Shu sababli tarbiyachi va ota-ona bolaning mustaqillik istagini butunlay bostirish emas, balki uni to‘g‘ri yo‘naltirishga harakat qilishi kerak.

2. Maktabgacha yosh davrining asosiy rivojlanish xususiyatlari

Maktabgacha yosh odatda bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu davrda bolada bir qator muhim psixologik sifatlar rivojlanadi.

2.1. Kognitiv rivojlanish

Maktabgacha yoshdagi bolaning bilish jarayonlari faol rivojlanadi. Uning idrok, xotira, diqqat, tafakkur va tasavvur imkoniyatlari kengayadi.

Bola atrofidagi narsalarning xususiyatlari, ularning vazifalari va o‘zaro bog‘liqligi bilan qiziqa boshlaydi. “Nima uchun?”, “Qanday?”, “Qayerdan?”, “Nima bo‘ladi?” kabi savollarni ko‘p berishi bolaning bilishga bo‘lgan ehtiyojidan dalolat beradi.

Tarbiyachi bolaning savollariga imkon qadar sodda, aniq va tushunarli javob berishi, uning qiziquvchanligini rag‘batlantirishi lozim. Bolaning savol berishini cheklash yoki uni masxara qilish bilishga bo‘lgan motivatsiyaning pasayishiga olib kelishi mumkin.

2.2. Emotsional rivojlanish

Maktabgacha yoshdagi bola o‘z his-tuyg‘ularini boshqarishni asta-sekin o‘rganadi. Biroq uning emotsional holati hali ham tez o‘zgaruvchan bo‘lishi mumkin.

Bola quvonch, qo‘rquv, xafa bo‘lish, g‘azab, hayajon, uyat kabi turli hissiyotlarni boshdan kechiradi. Ayrim vaziyatlarda bola o‘z emotsiyasini so‘z orqali ifodalash o‘rniga yig‘i, qichqiriq yoki qarshilik ko‘rsatish orqali namoyon qilishi mumkin.

Shuning uchun tarbiyachi bolaning salbiy xatti-harakatini darhol jazolashdan oldin uning sababini aniqlashga harakat qilishi zarur. Masalan, bolaning yig‘lashi charchoq, e’tibor ehtiyoji, qo‘rquv, tengdoshi bilan kelishmovchilik yoki topshiriqning qiyinligi bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

2.3. Ijtimoiy rivojlanish

Maktabgacha ta’lim tashkilotida bola tengdoshlari bilan faol muloqotga kirishadi. U birgalikda o‘ynash, navbat kutish, o‘yinchoqlarni bo‘lishish, kelishish, qoidalarga rioya qilish va boshqa insonlarning hissiyotlarini tushunish kabi ijtimoiy ko‘nikmalarni egallaydi.

Ijtimoiy rivojlanish bolaning kelajakdagi maktab hayotiga moslashishi uchun ham muhimdir. Chunki maktabda bola nafaqat bilim oladi, balki o‘qituvchi va tengdoshlari bilan doimiy hamkorlik qiladi.

2.4. Nutqiy rivojlanish

Maktabgacha yoshda bolaning lug‘at boyligi kengayadi, gap tuzish, fikrini izchil ifodalash va suhbatda ishtirok etish qobiliyatlari rivojlanadi.

Nutq bolaning nafaqat muloqot vositasi, balki tafakkurini shakllantirish vositasi ham hisoblanadi. Shu sababli tarbiyachi mashg‘ulotlarda bolalarga savollar berishi, hikoya qildirish, rasmlar asosida suhbat tashkil etish, ertaklarni qayta so‘zlatish va ijodiy nutqiy topshiriqlardan foydalanishi maqsadga muvofiq.

3. Maktabgacha ta’limdan maktab ta’limiga o‘tish davri

Maktabgacha ta’lim tashkilotidan umumiy o‘rta ta’lim bosqichiga o‘tish bolaning hayotidagi eng muhim o‘tish davrlaridan biridir. Chunki bola odatda o‘yin faoliyati ustun bo‘lgan muhitdan nisbatan tizimli o‘quv faoliyatiga o‘tadi.

Maktabga kelgan bola yangi talablar, yangi tartib, yangi ijtimoiy rol va yangi mas’uliyat bilan yuzlashadi. U endilikda o‘quvchi sifatida o‘z xatti-harakatlarini nazorat qilishi, topshiriqlarni bajarishi, o‘qituvchining ko‘rsatmalarini tinglashi va tengdoshlari bilan hamkorlik qilishi kerak bo‘ladi.

Maktabga tayyorgarlikni faqat bolaning harf va raqamlarni bilishi bilan baholash to‘g‘ri emas. Haqiqiy maktabga tayyorgarlik bir nechta komponentlarni o‘z ichiga oladi:

- intellektual tayyorgarlik;
- emotsional tayyorgarlik;
- ijtimoiy tayyorgarlik;
- motivatsion tayyorgarlik;
- jismoniy tayyorgarlik;
- mustaqil faoliyat ko‘nikmalari.

Bola maktabga borishni ijobiy qabul qilishi, yangi bilimlarni olishga qiziqishi va qiyinchiliklarni yengishga tayyor bo‘lishi muhimdir.

4. O‘tish davrida yuzaga keladigan psixologik qiyinchiliklar

O‘tish davrida ayrim bolalarda turli qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Ularning namoyon bo‘lish darajasi bolaning individual xususiyatlari, oilaviy muhit, tarbiyachi bilan munosabatlar va avvalgi tajribasiga bog‘liq.

Eng ko‘p uchraydigan holatlarga quyidagilar kiradi:

Mustaqillikka intilish. Bola o‘z qarorlarini o‘zi qabul qilishni xohlaydi. Kattalarning haddan tashqari nazorati bolaning qarshilik reaksiyasini kuchaytirishi mumkin.

Injiqlik. Bola o‘z xohishini amalga oshirishga erisha olmaganda injiqlik qilishi mumkin. Bunda tarbiyachi bolaning talabini avtomatik ravishda bajarish yoki keskin jazolash o‘rniga vaziyatni tushuntirishi kerak.

Qo‘rquv va xavotir. Maktabga yaqinlashish davrida ayrim bolalar yangi muhitdan qo‘rqishi mumkin. “Maktabda seni jazolashadi”, “O‘qimasang yomon bo‘ladi” kabi qo‘rqituvchi gaplar bunday xavotirni yanada kuchaytiradi.

Tengdoshlar bilan nizolar. O‘yinchoq, joy, navbat yoki o‘yinning qoidalari borasidagi kelishmovchiliklar bolalar o‘rtasida nizolarni yuzaga keltirishi mumkin.

Diqqatning beqarorligi. Maktabgacha yoshdagi bola uzoq vaqt davomida bir xil faoliyat bilan shug‘ullanishda qiynalishi mumkin. Shu sababli ta’lim jarayonida faoliyat turlarini almashtirish muhim.

5. Tarbiyachining o‘tish davridagi pedagogik faoliyati

Tarbiyachi maktabgacha ta’lim tashkilotidagi bolaning rivojlanish jarayonini tashkil etuvchi asosiy pedagogik shaxslardan biridir. U bolaning individual xususiyatlarini kuzatishi, rivojlanishidagi o‘zgarishlarni aniqlashi va ta’lim-tarbiya jarayonini shu asosda tashkil etishi lozim.

Tarbiyachining asosiy vazifalaridan biri — bolada o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishdir. Bola xato qilganida uni kamsitish yoki boshqa bolalar bilan taqqoslash salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

Masalan, “Sen buni ham bilmaysanmi?” kabi tanqidiy munosabat o‘rniga “Keling, birgalikda yana bir bor urinib ko‘ramiz” tarzidagi yondashuv bolaning o‘ziga ishonchini qo‘llab-quvvatlaydi.

Tarbiyachi quyidagi pedagogik tamoyillarga amal qilishi maqsadga muvofiq:

- Bolaning shaxsiyatini hurmat qilish.
- Individual yondashuvni ta’minlash.
- Ijobiy rag‘batlantirishdan foydalanish.
- Bolaning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish.
- Mustaqillikni qo‘llab-quvvatlash.
- O‘yin orqali ta’lim berish.
- Oila bilan muntazam hamkorlik qilish.
- Bolani boshqa bolalar bilan salbiy tarzda taqqoslamaslik.

6. O‘yin faoliyatining o‘tish davridagi ahamiyati

Maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyatlaridan biri o‘yin hisoblanadi. O‘yin jarayonida bola ijtimoiy rollarni o‘zlashtiradi, tasavvurini rivojlantiradi, muammoli vaziyatlarni hal qilishni o‘rganadi va tengdoshlari bilan muloqot qiladi.

O‘yin orqali maktabga tayyorgarlikni ham samarali tashkil etish mumkin. Masalan, “Maktab”, “O‘qituvchi va o‘quvchi”, “Kutubxona”, “Do‘kon”, “Shifoxona” kabi syujetli-rolli o‘yinlar orqali bolalar turli ijtimoiy rollarni bajaradilar.

Didaktik o‘yinlar esa bolaning diqqatini, xotirasini, tafakkurini va idrokini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, harakatli o‘yinlar bolaning jismoniy rivojlanishiga yordam beradi. Demak, o‘yin nafaqat hordiq chiqarish vositasi, balki bolaning har tomonlama rivojlanishini ta’minlovchi pedagogik vosita sifatida qaralishi kerak.

7. Ota-onalarning o‘tish davridagi roli

Bolaning rivojlanishida oila muhim ijtimoiy muhit hisoblanadi. Ota-onaning bola bilan qanday munosabatda bo‘lishi uning emotsional holati va o‘ziga bo‘lgan ishonchiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. O‘tish davrida ota-onalar farzandining xatti-harakatlaridagi o‘zgarishlarni to‘g‘ri tushunishi kerak. Bolaning mustaqil bo‘lishga intilishi tabiiy jarayon ekanini anglash muhim.

Ota-onalarga quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- bolaga o‘z fikrini bildirish imkoniyatini berish;
- oddiy tanlovlarni mustaqil amalga oshirishiga sharoit yaratish;
- bolaning savollariga sabr bilan javob berish;
- uni boshqa bolalar bilan taqqoslamaslik;
- xatolarini masxara qilmaslik;
- bolaning kichik yutuqlarini ham e’tirof etish;
- maktab haqida ijobiy tasavvur shakllantirish;
- kun tartibiga asta-sekin moslashtirish;
- tarbiyachi bilan doimiy aloqada bo‘lish.
- Ota-onalar bolaning oldida maktabni qo‘rqinchli yoki haddan tashqari og‘ir joy sifatida - tasvirlamasligi kerak. Aksincha, maktab yangi bilimlar, do‘stlar va qiziqarli imkoniyatlar maskani sifatida tushuntirilishi maqsadga muvofiq.

8. Maktabga psixologik tayyorgarlikni shakllantirish

Maktabga psixologik tayyorgarlik bolaning yangi ijtimoiy rolni qabul qilishi, ta’lim faoliyatiga qiziqishi va o‘z xatti-harakatlarini ma’lum darajada boshqara olishi bilan belgilanadi. Motivatsion tayyorgarlik bolaning “Men maktabga borishni xohlayman” degan oddiy istagidan ko‘ra kengroq tushunchadir. Bola nima uchun maktabga borishini, u yerda nimalar bilan shug‘ullanishini va bilim olishning ahamiyatini asta-sekin anglab borishi kerak.

Intellektual tayyorgarlik doirasida bolaning oddiy mantiqiy amallarni bajara olishi, predmetlarni taqqoslash, guruhlash, umumlashtirish, sabab-oqibat munosabatlarini anglash kabi ko‘nikmalari rivojlantiriladi.

Emotsional-irodaviy tayyorgarlik esa bolaning o‘z hissiyotlarini boshqara olishi, topshiriqni oxirigacha bajarishga harakat qilishi va qiyinchiliklarga duch kelganda faoliyatdan voz kechmasligi bilan bog‘liq.

9. Rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati

Maktabgacha ta’lim tashkilotidagi rivojlantiruvchi muhit bola shaxsining shakllanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Muhit bolaning mustaqil faoliyat yuritishi, ijod qilishi, muloqot qilishi va tajriba orttirishi uchun imkoniyat yaratishi kerak.

Guruh xonasida turli faoliyat markazlarining tashkil etilishi bolalarning qiziqishlarini hisobga olish imkonini beradi. Kitoblar, konstruktiv materiallar, ijodiy faoliyat uchun vositalar, didaktik o‘yinlar va rolli o‘yinlar uchun jihozlar bolaning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Rivojlantiruvchi muhit xavfsiz, estetik, bolaning yoshiga mos va mustaqil foydalanishga imkon beradigan tarzda tashkil etilishi lozim.

10. O‘tish davrida individual yondashuv

Har bir bola o‘ziga xos individual xususiyatlarga ega. Ayrim bolalar yangi muhitga tez moslashadi, boshqalari esa ko‘proq vaqt talab qiladi. Ba’zi bolalar faol muloqot qilsa, boshqalari tortinchoq bo‘lishi mumkin.

Shu sababli barcha bolalarga bir xil talab qo‘yish har doim ham samarali natija bermaydi. Tarbiyachi bolaning temperamenti, qiziqishlari, rivojlanish darajasi va oilaviy tajribasini hisobga olishi zarur.

Individual yondashuv bolaning imkoniyatlarini real baholash va unga mos rivojlantiruvchi topshiriqlarni tanlashni nazarda tutadi. Bunda bolaning kuchli tomonlariga tayanish muhim.

11. Tarbiyachi va ota-onalar hamkorligi

O‘tish davrini muvaffaqiyatli tashkil etishda maktabgacha ta’lim tashkiloti va oila o‘rtasidagi hamkorlik alohida ahamiyatga ega. Tarbiyachi ota-onaga bolaning guruhdagi xulqi, qiziqishlari, tengdoshlari bilan munosabati va rivojlanishidagi ijobiy o‘zgarishlar haqida ma’lumot berib borishi kerak. Ota-ona esa uy sharoitidagi bolaning qiziqishlari, qo‘rquvlari va xulqidagi o‘zgarishlarni tarbiyachiga yetkazishi maqsadga muvofiq.

Hamkorlikning quyidagi shakllaridan foydalanish mumkin:

- individual suhbatlar;
- ota-onalar yig‘ilishlari;
- maslahatlar;
- ochiq mashg‘ulotlar;
- seminar va treninglar;
- psixologik-pedagogik tavsiyalar;
- oilaviy tadbirlar;
- maktabga tayyorgarlik bo‘yicha qo‘shma loyihalar.

Bunday hamkorlik bolaning rivojlanishi to‘g‘risida yaxlit tasavvur hosil qilish imkonini beradi.

12. O‘tish davrida samarali pedagogik texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy maktabgacha ta’limda bolaning faolligini oshirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhimdir. Interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, loyihaviy faoliyat, ijodiy topshiriqlar va o‘yin texnologiyalari bolaning bilishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi. Masalan, tarbiyachi bolalarga tayyor javobni berish o‘rniga muammoli savol berishi mumkin. “Nima uchun yomg‘ir yog‘adi?”, “Agar daraxtlar bo‘lmasa nima bo‘ladi?”, “Qanday qilib o‘yinchoqlarni teng taqsimlash mumkin?” kabi savollar bolalarni mustaqil fikrlashga undaydi. Bunday faoliyatlar bolaning maktabdagi o‘quv faoliyatiga bosqichma-bosqich tayyorlanishiga yordam beradi.

13. O‘tish davrini yengillashtirish bo‘yicha pedagogik tavsiyalar

O‘tish davrida bolaning rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash uchun quyidagi tavsiyalarga amal qilish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, bolaga hurmat bilan munosabatda bo‘lish kerak. Bola kichik yoshda bo‘lsa-da, uning fikri va hissiyotlari muhim ekanini his qilishi lozim.

Ikkinchidan, bolaning mustaqillikka bo‘lgan ehtiyojini qo‘llab-quvvatlash zarur. U bajara oladigan ishlarni kattalar uning o‘rniga bajarib qo‘ymasligi kerak.

Uchinchidan, pedagogik talablar izchil va tushunarli bo‘lishi kerak. Bugun ruxsat berilgan xatti-harakatning ertaga keskin taqiqlanishi bolada tushunmovchilik keltirib chiqaradi.

To‘rtinchidan, bolaning xatosini shaxsiyatiga qarshi qaratmaslik kerak. “Sen yomon bolasan” deyish o‘rniga “Bu xatti-harakat to‘g‘ri emas” deb tushuntirish maqsadga muvofiq.

Beshinchidan, bolani ijobiy rag‘batlantirish kerak. Rag‘bat bolaning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va kerakli xatti-harakatlarni mustahkamlaydi.

Oltinchidan, maktabga tayyorgarlikni faqat akademik bilimlar bilan cheklamaslik lozim. Bola muloqot qilish, o‘zini boshqarish, tinglash, savol berish, mustaqil harakat qilish va muammoli vaziyatlardan chiqish ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishi kerak.

Xulosa

Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarining o‘tish davri bolaning shaxsiy va psixologik rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Ushbu davrda bolaning ehtiyojlari, qiziqishlari, xulq-atvori, emotsional holati va kattalar bilan munosabatlarida sezilarli o‘zgarishlar yuz beradi.

O‘tish davrida yuzaga keladigan injiqlik, mustaqillikka intilish, qarshilik, emotsional beqarorlik yoki tengdoshlari bilan nizolarni faqat salbiy xatti-harakat sifatida baholash noto‘g‘ri. Mazkur holatlar ko‘pincha bolaning yangi rivojlanish bosqichiga o‘tishi bilan bog‘liq tabiiy jarayonlarning namoyon bo‘lishidir.

Tarbiyachi va ota-onaning vazifasi bolaning bunday holatlarini to‘g‘ri tushunish, uning ehtiyojlarini hisobga olish va rivojlanishi uchun qulay psixologik-pedagogik sharoit yaratishdan iborat.

Ayniqsa, maktabgacha ta’limdan boshlang‘ich ta’limga o‘tish jarayonida bolaning maktabga psixologik, ijtimoiy, intellektual va emotsional tayyorgarligini ta’minlash muhimdir. Maktabga tayyorgarlik bolaning faqat savodxonligi yoki hisoblash ko‘nikmalari bilan emas, balki uning mustaqil fikrlashi, muloqot qila olishi, o‘z xatti-harakatlarini boshqarishi, yangi vaziyatlarga moslashishi va bilim olishga ijobiy munosabati bilan ham belgilanadi.

Shunday qilib, maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘tish davrini pedagogik jihatdan to‘g‘ri tashkil etish bolaning keyingi ta’lim faoliyati va shaxsiy rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratadi. Buning uchun tarbiyachi, ota-ona, pedagog-psixolog va boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, individual yondashuvdan foydalanish, o‘yin faoliyatini ta’lim bilan uyg‘unlashtirish hamda bolaning emotsional farovonligini ta’minlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotskiy L. S. Bolalar psixologiyasi va rivojlanish muammolari.
2. Elkonin D. B. Bolalar psixologiyasi.
3. Leontyev A. N. Faoliyat, ong va shaxs.

4. Piaget J. Bolaning intellektual rivojlanishi.

5. Rubinshteyn S. L. Umumiy psixologiya asoslari.

6. Maktabgacha pedagogika bo‘yicha oliy ta’lim muassasalari uchun darslik va o‘quv qo‘llanmalar.

7. Maktabgacha ta’lim va tarbiya bo‘yicha amaldagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar.

8. Bolalar rivojlanishi va maktabga psixologik tayyorgarlik bo‘yicha ilmiy-metodik adabiyotlar.